

Život jako ten můj

Když loni v září prošly republikou povodně, zvedla se nevídaná vlna solidarity. Neskutečné množství finančních příspěvků i nabídek osobní pomoci, jaké je v Česku téměř nepředstavitelné. Máme tendenci se vidět jako národ, který solidární příliš není, kde si každý hrabe po tom svém a sousedovi maximálně závidí. Zde se však ukázal opak. Nejspíš to bylo tím, že skoro každý znal někoho, kdo byl povodněmi postižen. Anebo alespoň věděl, že babičce jeho kamaráda voda odnesla dům. Mnoho lidí tak zůstalo bez vší své jistoty, ale žádný na dlouho. Občané se o to postarali.

Ztráta půdy a důstojnosti pod nohama se může přihodit mnoha způsoby, ale právě ztrátu střechy nad hlavou vnímám jako nejbolestivější. Především pokud je zcela náhlá a nečekaná. Domov je místem, které obýváme desítky let a k němuž jsme nade vše přilnuli. Máme v něm své osobní předměty stejně jako doklady, ale i rýhy v podlaze, co jsme do ní za tu dobu nadělali. Máme tam sprchu a postel se svým polštářem, máme tam teplo. Ztratit to vše v řádu dní znamená, že doslova „nemáme kam jít“. Člověk musí být mimo domov neustále ve střehu, neustále něco řešit, pořád se cítí nesvůj – a tak problém nevyřeší ani to, když dostane náhradní ubytování. Protože tam už zkrátka nechal své srdce, obtisk sebe samotného. Svým způsobem (ač si to možná nepřipustíme) je to horší, nežli ztratit práci či někoho blízkého. Protože bez možnosti si odpočinout sejde každý rychle – ani vyprat si nemůže – a nucen spoléhat na ostatní přichází o důstojnost, kterou naše společnost vidí právě v samostatnosti. Vždyť to je nejvyšší cíl života – pořídit (postavit) si dům, zasadit strom a porodit syna.

To všechno si bezděky uvědomujeme, ať už žijeme ve městě, či na venkově, ať už je naše vzdělání jakékoli. A navíc každý víme, o kolik kilometrů či výškových metrů nás voda minula. Ti lidé mluví česky, prožili podobné životy jako my, pomůžeme jim. Je to krásné a chvályhodné. Jenže problémem společnosti (a nejen té naší, spíš té obecně lidské) je absence schopnosti „abstrahovat“ z takového konkrétního příkladu jakýsi širěji platný princip. Pochopit, že nejde jen o jedny povodně v Litovli, ale o ztrátu domova obecně – tedy třeba i ve válce, kdy vlastně nesejde na tom, na jaké straně stojíme – ale pouze na tom, že jsme civilisté, kterým byl zničen jejich dům, což náš uvrhlo na cestu běženců. Mimořádná byla i naše pomoc ukrajinským uprchlíkům – ovšem zase hlavně proto, že jsme si do té pomoci dovedli promítnout sami sebe. Obklopeni historickou zkušeností s rozpínavostí východních režimů, svedli jsme většinově vcítit se do role oněch utečenců. Konflikt není příliš vzdálený a mohl by se jednou týkat i nás. Proto jsme konali. Ale když dojde na oběti v na blízkém

východě či dokonce v Súdánu, tento vnitřní závazek najednou necítíme. Jejich situace je příliš vzdálená té naší a pro valnou část z nás je tedy nepochopitelná. Spolu s odlišným kulturním zázemím těch lidí pak jejich důstojnost chápeme zkrátka jinak. Jako poněkud vágnější a pro nás méně podstatnou, protože jsou jiní, kteří stojí blíž, a dovedou se postarat za nás. To platilo i za migrační krize v minulých letech.

Neříkám, že je to špatně. Je to přirozené nastavení, které je nutné. Je lépe pomáhat aspoň někomu, ale zato upřímně, nežli nechat své síly rozpliznout v nekonečném moři potřebných a neudělat nic. Ale měli bychom dovést své uvědomění alespoň tak daleko, abychom se vyhnuli těm nejkrutějším absurditám. Přeci nemůžeme nechávat mrznout uprchlíky v lesích v Podlasí ve jménu Evropské unie a svobody vůbec, zatímco o pár set kilometrů dál zachraňujeme jiné na hranicích s Ukrajinou. A nemůžeme upřímně pomáhat obětem povodní u nás, zatímco jsme přesvědčení o tom, že v Indii to nevadí, protože tam se stejně lidé množí příliš rychle. Měli bychom být tolerantnější. Třeba i vůči bezdomovcům. Protože každý z nás je finančně blíže jim, nežli rodině Kellnerových.

O střechu nad hlavou a důstojnost můžeme přijít kdykoliv. Můžou přijít další záplavy, může vybuchnout plyn. Může hořet. To se může stát vlastně u každého. My nezachráníme přirozeně všechny, ale měli bychom pro ně nalézt více pochopení. A uvědomit si, že i tam, kde nemůžeme přispět hmotně, můžeme přispět alespoň myšlenkou – a v některých případech i jen mlčením – protože mnoho věcí nemusí být nikdy vyřknuto proto, aby byl tento svět vůči sobě ohleduplnější a více se v něm dbalo na důstojnost. Nemusíme se cítit hloupě, že nepřispějeme na každou sbírku, ale pomáhejme tolik, kolik můžeme, s vědomím, že hodnota života v Jeseníku je stejně veliká jako hodnota života v rovníkové Africe. Mějme úctu k těm, kteří charitě zasvětil celý svůj život, ale i k těm, kteří přispějí byť jen jedinou korunou, protože více si dovolit nemohou. Jedině tak vytvoříme prostředí, o němž budeme vědět, že v něm je univerzální důstojnost zásadní hodnotou a že v něm bude pomoheno i nám stejným rovným dílem jako ostatním, bude-li to třeba, a to i kdyby nám ještě léta předtím sežehlo náhodou slunce kůži do černa...